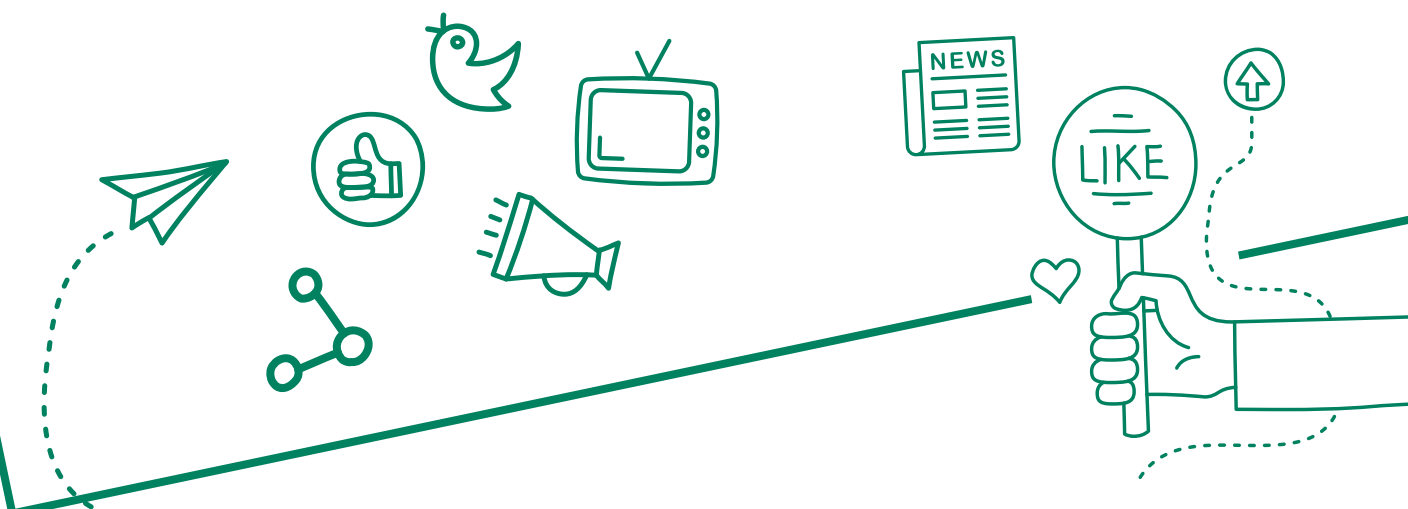

ADVIES OVER NIEUWS IN DE KLAS

Een casestudie binnen de doorlichting van het Vlaams mediawijsheidsbeleid

April 2021

Hanne Vandenberghe, Verónica Donoso en Leen d'Haenens

Citeren naar rapport: Vandenberghe, H., Donoso, V., & d'Haenens, L. (2021). Advies over Nieuws in de Klas. Een case binnen de doorlichting van het Vlaams mediawijsheidsbeleid. KU Leuven: Instituut voor Mediastudies.

IMS
Institute for Media Studies

Advies over Nieuws in de Klas

Een casestudie binnen de doorlichting van het Vlaams mediawijsheidsbeleid

April 2021

Hanne Vandenberghe, Verónica Donoso en Leen d'Haenens

Citeren naar rapport: Vandenberghe, H., Donoso, V., & d'Haenens, L. (2021). *Advies over Nieuws in de Klas. Een casestudie binnen de doorlichting van het Vlaams mediawijsheidsbeleid*. KU Leuven: Instituut voor Mediastudies.

INHOUD

1	Inleiding.....	4
2	Contextualisering initiatief Nieuws in de Klas.....	5
3	SWOT-analyse van het initiatief Nieuws in de Klas.....	6
3.1	Sterktes.....	7
3.2	Zwaktes.....	8
3.3	Opportunities	10
3.4	Bedreigingen	12
4	Aandachtspunten bij actualisering van het initiatief Nieuws in de Klas	13
	Referenties	16

1 INLEIDING

Dit rapport maakt onderdeel uit van de doorlichting van het mediawijsheidsbeleid in opdracht van het Departement Cultuur, Jeugd en Media. Dit deelrapport omvat een analyse van het initiatief Nieuws in de Klas. Dit sluit aan bij één van de beleidsintenties van minister Dalle binnen de regeerperiode 2019-2024 om het kritisch mediagebruik van leerlingen in Vlaamse en Brusselse scholen aan te wakkeren en te bevorderen. Zoals aangegeven in het hoofdrapport 'Naar een mediawijs Vlaanderen' zijn nieuwsvaardigheden voor kinderen en jongeren belangrijke behoeften. In dit deelrapport maken we een balans op aan de hand van een SWOT-analyse van de sterktes, zwaktes, opportuniteiten en bedreigingen van dit initiatief. We eindigen met aandachtspunten voor de actualisering van Nieuws in de Klas.

2 CONTEXTUALISERING INITIATIEF NIEUWS IN DE KLAS

Nieuws in de Klas is een initiatief van Kenniscentrum Mediawijsheid (kortweg Mediawijs), Vlaamse Nieuwsmedia, We Media, Media.21, VRT NWS en meemoo met de steun van de Vlaamse overheid. Dit initiatief heeft als doel om jongeren te leren omgaan met nieuwsmedia en wordt sinds september 2016 gecoördineerd door Mediawijs. Nieuws in de Klas voorziet scholen van nieuwspakketten en lesmateriaal die aan leerkrachten en begeleiders in onder meer het secundair onderwijs, lerarenopleidingen, tweedekansonderwijs en inburgeringstrajecten de mogelijkheid bieden om nieuws en actualiteit te integreren in hun lessen. Bovendien sluit dit educatieve initiatief ook aan bij de eindtermen voor het onderwijs omtrent mediawijsheid, waarvan nieuwswijsheid een onderdeel is. Dankzij het aangeboden materiaal worden jongeren namelijk gestimuleerd om verschillende nieuwsmedia te raadplegen en te interpreteren, ook leren ze kritisch en bewust omgaan met informatie en nieuws. Gezien de digitalisering van de samenleving en het medialandschap, stelt Nieuws in de Klas voorop om het papieren aanbod geleidelijk verder af te bouwen en te vervangen met hun digitaal aanbod (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020a, p. 23). Het doel van 'Nieuws in de Klas' is om, via het onderwijs, bij te dragen tot het vormen van geïnformeerde, kritische en mediawijze burgers (Nieuws in de Klas, 2020). Dit is dan ook een voorbeeld van een goede praktijk waarbij de beleidsdomeinen Media en Onderwijs samenwerken.

3 SWOT-ANALYSE VAN HET INITIATIEF NIEUWS IN DE KLAS

Op basis van een documentenanalyse over Nieuws in de Klas staat in Tabel 1 een SWOT-analyse van het initiatief. De belangrijkste bronnen bij deze analyse zijn een hervormings- en evaluatienota van Mediawijs, de evaluatie door leerkrachten uitgevoerd door Mediawijs en een analyse over Kranten in de Klas uit 2015 (Simons, Daemen, Hiel, T'Sas & Van Pee, 2015).

Tabel 1: De SWOT-analyse initiatief Nieuws in de Klas

Sterktes	Zwaktes
<ul style="list-style-type: none"> 1) Algemeen hoge tevredenheid leerkrachten: <ul style="list-style-type: none"> a) Over werking initiatief in het algemeen b) Over mate waarin initiatief leerlingen mediawijzer maakt c) Over impact op leerkrachten zelf 2) Enige langdurend initiatief dat inzet op het stimuleren van nieuwswijsheid bij jongeren 3) Positieve evaluatie leerkrachten van meeste onderdelen binnen initiatief 	<ul style="list-style-type: none"> 1) Laag gebruik van en onbekendheid met digitaal aanbod 2) Onvoldoende toegankelijkheid voor alle types leerlingen 3) Digitaal aanbod technisch uitdagend voor leerkrachten 4) Duurtijd initiatief te kort volgens leerkrachten 5) Tabletproject zeer weinig gebruikt en negatief beoordeeld door leerkrachten 6) Evaluatie beperkt: geen kennis over ervaringen van/effecten op leerlingen 7) Gebrek aan aandacht voor zelfreflectie bij leerlingen over nieuwsgebruik
Opportunities	Bedreigingen
<ul style="list-style-type: none"> 1) Aanbod afstemmen op graad en niveau: <ul style="list-style-type: none"> a) Moeilijkheidsgraad artikelen aangeven b) Meer divers aanbod in kranten 2) Aanbod uitbreiden naar internationale nieuwsmedia 3) Gebruik van digitaal aanbod stimuleren 4) Werken aan sterkere integratie van huidig gefragmenteerd aanbod 5) Hulpmiddelen aanreiken aan leerkrachten om te leren werken met digitaal aanbod 6) Periode verlengen toegang digitale aanbod 7) Aanpassen levering papieren exemplaren: leerkrachten zelf pakketten laten afhalen i.p.v. afhankelijk van bezorging door post 8) Inzetten op evaluatie leerlingen van initiatief: ervaring en impact op nieuwswijsheid 9) Mediawijsheid verwerken in curricula (toekomstige) leerkrachten en/of bijscholing 10) Uitbreiden evaluatie van leerkrachten 11) Onderzoeken naar oorzaken stijging aandeel afhakers 	<ul style="list-style-type: none"> 1) Wegvallen/afname papieren versies wegens besparingen houdt mogelijks stijging aantal afhakende leerkrachten omwille van blijvende sterke voorkeur voor papieren aanbod 2) Geen zicht op bereikcijfers leerlingen 3) Aantal afhakende leerkrachten stijgt sterk doorheen de tijd 4) Afhankelijkheid papieren versies van levering door postbedrijven 5) Leerkrachten onvoldoende mediawijs 6) Missen van overkoepelende pedagogische visie die verschillende onderdelen binnen initiatief met elkaar verbindt 7) Afwezigheid inzicht in impact van initiatief op nieuwswijsheid van leerlingen 8) Mediawijs ziet aanbod op maat als praktisch onmogelijk en onwenselijk

In wat volgt gaan we dieper in op de sterktes, zwaktes, opportuniteiten en bedreigingen uit Tabel 1.

3.1 Sterktes

- 1) Het initiatief wordt in zijn algemeenheid **goed geëvalueerd door leerkrachten** (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020b; Simons et al., 2015, p. 111). Op basis van de evaluatie van het afgelopen schooljaar 2019-2020 werden 224 leerkrachten uit zowel het basis- als secundair onderwijs bevroegd. Onder hen zijn 81,2% tevreden over de communicatie vanuit Mediawijs naar leerkrachten, 76,9% over de website en 79% over de aanvraagprocedure van papieren exemplaren (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020b, p. 45); 82% van de leerkrachten zijn ervan overtuigd dat Nieuws in de Klas hun leerlingen mediawijzer maakt (Kenniscentrum Mediawijs, 2020b, p. 53). Algemeen geven leerkrachten drie manieren aan waarop Nieuws in de Klas positieve gevolgen heeft: inzicht hebben in het nieuwsgebruik van de leerlingen, aanzetten tot dialoog in de klas en een instrument om het belang van nieuwswijsheid bij leerlingen te benadrukken (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020b, p. 53).
- 2) Nieuws in de Klas is het **enige langlopende initiatief** dat inspeelt op nieuwswijsheid in Vlaanderen (Van Mechelen, 2020, p. 16). Het initiatief startte in het schooljaar 2003-2004 als Kranten in de Klas en geëvolueerd naar Nieuws in de Klas (Simons et al., 2015, p. 5). De helft (48,9%) van de leerkrachten werkt al meer dan vijf jaar met Nieuws in de Klas, hetgeen aantoont dat Nieuws in de Klas een ingeburgerd initiatief is (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020b, p. 21), hoewel het aantal leerkrachten dat deelneemt gestaag daalt (zie derde bedreiging).
- 3) De volgende vijf onderdelen binnen het initiatief Nieuws in de Klas worden door leerkrachten geëvalueerd als **inhoudelijk sterk**: papieren kranten en magazines, de digitale varianten van de papieren kranten en magazines, de themadossiers, het Nieuwsarchief en online lesmateriaal (Nieuws in de Klas, 2018). Het klassieke onderdeel '**papieren kranten en magazines**' bestaat uit één week lang een gratis nieuwspakket met exemplaren van de acht Vlaamse dagbladen (De Morgen, Metro, De Tijd, De Standaard, Het Belang van Limburg, Het Laatste Nieuws, Het Nieuwsblad en Gazet van Antwerpen) en twee magazines (Humo en Knack). Van de leerkrachten geeft 73,1% aan de papieren kranten en magazines te gebruiken omdat ze een brug slaan tussen actualiteit en onderwijs en 72,5% omdat ze nieuws(wijsheid) belangrijk vinden (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020b, p. 27). Deze klassieke vorm is het meest populair onder de leerkrachten: 81.3% van de leerkrachten gebruikten dit onderdeel van Nieuws in de Klas in het afgelopen schooljaar 2019-2020.

Bij registratie voor Nieuws in de Klas krijgen leerkrachten automatisch toegang tot de **digitale kranten en magazines**: deze omvatten dezelfde titels als de gedrukte versies. Hier geeft 75,9% van de leerkrachten aan dat de digitale edities de motivatie bij de leerlingen verhogen en 72,3% denkt dat ze opportuniteiten bieden om de leerresultaten te verbeteren. Daarnaast vindt 67,7% van de leerkrachten dat de digitale versies de creativiteit van leerlingen kunnen stimuleren (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020b, p. 29).

De **themadossiers** worden ook gerekend tot het digitaal aanbod van Nieuws in de Klas. Dit zijn dossiers van nieuwssites van Apache, DeWereldMorgen.be, Doorbraak.be, MO*/MO.be, newsmoney, rekto:verso en StampMedia die het hele jaar door te raadplegen zijn. De dossiers

bestaan uit actuele artikelen, aangevuld met een opdrachtenblad, vragen en discussiepunten die als discussiestarters functioneren in de les. Een voorbeeld van een themadossier is “Corona weegt door op jongeren en studenten”. De thema’s van de dossiers worden door 91,7% van de leerkrachten geëvalueerd als pluspunt. Ook de korte voorbereidingstijd die nodig is om een les op basis van een themadossier te kunnen geven wordt door 83,3% als voordeel gezien; 75% van de leerkrachten vindt ook de link met de eindtermen (zoals mediawijsheid en wereldburgerschap) een voordeel, net als de aangereikte vragen en antwoorden over het artikel in kwestie. Een voorbeeld hiervan is: “Wat zijn de wapens van de onderzoeksjournalist?” (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020b, p. 34).

Het **Nieuwsarchief** is een online archief met actuele video’s rond nieuws (van VRT, KLAAR, en Het Archief Onderwijs), aangevuld met kading van de video’s. Een voorbeeld van een collectie is bijvoorbeeld “KLAAR: Facebook en ik”. Dit archief wordt zeer positief beoordeeld: elke leerkracht die gebruik maakt van het Nieuwsarchief vindt het inhoudelijk interessant en relevant. Ook vindt 88,5% van de leerkrachten dat het archief goed is samengesteld (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020b, p. 37).

Ten slotte reikt Nieuws in de Klas ook **online lesmateriaal** aan in de vorm van een databank met lesfiches ontwikkeld door het team van Nieuws in de Klas, maar ook met tools en lespakketten van andere organisaties. Onderwerpen zijn bijvoorbeeld nepnieuws, reclamewijsheid, framing en het Nieuwsdagboek. Ook hierover zijn de leerkrachten erg positief: 95,3% vindt dat het lesmateriaal interessante methodieken bevat en 88,4% is positief over de thema’s die aangeraakt worden in het lesmateriaal. Ook stelt 86% dat het lesmateriaal goed aansluit bij de leefwereld van jongeren en dat er een goede variatie zit in de opdrachten (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020b, p. 39).

3.2 Zwaktes

- 1) Onder leerkrachten bestaat er een grote **onbekendheid met het digitale aanbod** en wordt het digitale aanbod nog weinig gebruikt. Nieuws in de Klas staat voor veel leerkrachten gelijk aan papieren kranten en magazines omdat dit ook aansluit bij hun idee van nieuwsaanbod. Gezien de inhoudelijke sterkte van het digitaal aanbod, is het ook aangewezen om dit digitaal aanbod meer te benutten. Gebruikten 81,3% van de leerkrachten de papieren versies in het afgelopen schooljaar 2019-2020, dan zijn deze cijfers voor het online lesmateriaal beduidend lager: 19,6% voor de digitale kranten, 16,1% voor de magazines, 11,6% voor het Nieuwsarchief en 5,4% voor de online themadossiers.
- 2) **Het programma is niet op maat van alle leeftijdsgroepen en niveaus van leerlingen.** Leerkrachten zijn van oordeel dat het taalgebruik in De Morgen, De Standaard, De Tijd en Knack te moeilijk is voor bepaalde leerlingen (Kenniscentrum Mediawijs, 2020b, p. 49). Uitzonderingen hierop vormen de online themadossiers waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen lager en secundair onderwijs, en tussen 1ste, 2de en 3de graad binnen het secundair onderwijs, en het online lesmateriaal waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen lager onderwijs en secundair onderwijs (Nieuws in de Klas, 2020).
- 3) Het digitaal aanbod wordt door leerkrachten gezien als een **technische uitdaging** (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020b): 43,8% van de ondervraagde leerkrachten geeft aan de digitale versies van

het initiatief Nieuws in de Klas technisch te uitdagend te vinden. Daarnaast vinden sommige leerkrachten dat de inlogprocedure niet gebruiksvriendelijk is omdat er te veel gegevens moeten worden ingetypt. Specifiek voor het onderdeel Nieuwsarchief zijn 53,2% van de leerkrachten ontevreden over de inlogprocedure.

- 4) **De periode van één week waarin klassen de kranten geleverd krijgen is te beperkt** volgens de leerkrachten. Zij krijgen nu papieren versies en digitale toegang aangereikt voor één enkele werkweek en dit is volgens hen te kort om het aanbod voldoende te verwerken (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020b, p. 50). Leerkrachten hebben behoefte aan een betere spreiding van het initiatief: buiten de werkweken van Nieuws in de Klas werken zij immers ook met het aangereikte materiaal (51,8%) of maken zij zelf materiaal (85%). Een bijkomende beperking hierbij is dat de toegang naar digitale versies op vrijdag al wordt afgesloten, waardoor hiermee in het weekend of in de weken na de looptijd van Nieuws in de Klas niet meer gewerkt kan worden (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020b, p. 50).
- 5) **Het Tabletproject wordt negatief geëvalueerd** door leerkrachten en wordt ook amper door hen gebruikt (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020b, p. 44). Het tabletproject is een onderdeel van Nieuws in de Klas om beperkte of verouderde ICT-ondersteuning van sommige scholen op te vangen zodat leerlingen alsnog actief bezig kunnen zijn met nieuws(wijsheid). Maandagochtend levert Nieuws in de Klas tien tablets af en haalt ze op vrijdag weer op, zodat leerlingen alsnog toegang kunnen krijgen tot de digitale versies of bijvoorbeeld kunnen werken met de themadossiers. Dit onderdeel wordt echter door de leerkrachten gezien als praktisch onhandig. Zo waren de aantallen tablets aangeboden door Nieuws in de Klas ontoereikend (10,4%). Tablets worden bovendien al vaak gebruikt in de klas, waardoor er geen behoefte is aan nog meer tabletgebruik. Het resultaat is dat amper 1,5% van de ondervraagde leerkrachten de aangereikte tablets in het schooljaar 2019/2020 gebruikte. Bovendien wist 33,9% niet dat het Tabletproject bestond en geeft 19,9% van de leerkrachten aan weinig interesse te hebben in dit onderdeel (Kenniscentrum Mediawijs 2020b, p. 39).
- 6) **De evaluatie van Nieuws in de Klas is te beperkt** (Kenniscentrum Mediawijs, 2020a, p. 14). Er is vooralsnog geen zicht op hoe leerlingen Nieuws in de Klas evalueren, noch welke impact het initiatief heeft op de ontwikkeling van hun nieuwswijsheid. In een exploratief masterproefonderzoek (Van Mechelen, 2020, p. 41) werd geen significant verschil gevonden voor de nieuwswijze vaardigheden en kennis tussen de groep leerlingen die zich herinnerden met Nieuws in de Klas te hebben gewerkt en de groep leerlingen die zich dat niet herinnerden. De bevraging gebeurde bij 197 leerlingen van 13 tot 17 jaar uit hoofdzakelijk de onderwijsvorm ASO.
- 7) Hoewel er binnen het initiatief Nieuws in de Klas een sterke focus is het kritisch omgaan met nieuws, ontbreekt er aandacht voor **reflectie over eigen gedrag**. Bewustzijn over het eigen gedrag is namelijk een noodzakelijke voorwaarde opdat leerlingen stappen kunnen ondernemen om meer kritisch aan de slag te gaan met nieuws.

3.3 Opportuiniteiten

- 1) Nieuws in de Klas kan worden aangepast aan **het niveau en de graad van leerlingen** (onderscheid tussen lager onderwijs, 1ste graad secundair onderwijs, 2de graad secundair onderwijs en 3de graad secundair onderwijs). Het opnemen van een krant als Wablieft in het pakket zou leerkrachten meer mogelijkheden bieden om in te spelen op het niveau van hun leerlingen. Ook kan de moeilijkheidsgraad worden aangegeven van het aangeboden materiaal, zodat het voor leerkrachten gemakkelijker wordt om een passend pakket samen te stellen (Kenniscentrum Mediawijs, 2020b, p. 56). Het onderscheid tussen lager en secundair onderwijs en de verschillende graden zoals nu aangegeven bij de online themadossiers en het onderscheid tussen lager en secundair onderwijs bij het online lesmateriaal kan uitgebreid worden naar alle onderdelen binnen Nieuws in de Klas.
- 2) Het aanbod van Nieuws in de Klas kan worden uitgebreid naar een **internationaal aanbod** (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020b, p. 56) voor het secundair onderwijs. Dit biedt het voordeel samenwerkingsmogelijkheden te creëren tussen leerkrachten Engels, Frans, Duits en Nederland, waardoor er meer leerlingen zouden kunnen worden bereikt. Het kan ook interessante inzichten opleveren voor leerlingen om geconfronteerd te worden met de wijze waarop nieuws in andere landen wordt gebracht.
- 3) Het gebruik van het **digitaal aanbod** wordt gestimuleerd (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020a, p. 12). De digitale onderdelen zijn nu nog erg onbekend en onbenut onder leerkrachten (zie concrete cijfers bij de 1ste zwakte) maar worden inhoudelijk sterk geëvalueerd, waardoor het dus interessant blijkt om in te zetten op stimulering van het gebruik van dit aanbod. Ook in het licht van de digitale toekomst (van Nieuws in de Klas) lijkt dat een logische stap. De minder gebruikte digitale onderdelen (themadossiers, Nieuwsarchief, lesmateriaal) kunnen expliciet worden gepromoot.
- 4) Nieuws in de Klas heeft nu een gefragmenteerd aanbod maar kan evolueren naar een **geïntegreerd geheel**, wat overeenstemt met de leerdoelen en eindtermen (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020a, p. 12). Een overkoepelende pedagogische visie of een plan van aanpak zou kunnen leiden tot een betere integratie van de zes aparte onderdelen van Nieuws in de Klas en dus tot een meer gelijke verdeling van de gebruikscijfers als alternatief voor de huidige sterke focus op de papieren kranten en magazines en de vastgestelde achterstand met het digitale aanbod.
- 5) Mediawijs of andere partners binnen het initiatief kunnen **tutorials** aanbieden aan leerkrachten om hen te leren werken met de digitale onderdelen Nieuws in de Klas (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020a, p.12). Dat wordt deels al gedaan in de NIK-dagen: drie dagen lang worden workshops, webinars, lezingen en activiteiten georganiseerd voor leerkrachten om meer te leren over mediawijsheid en over Nieuws in de Klas zelf, en om inspiratie op te doen over het werken met Nieuws in de Klas. Wegens Covid-19 gaan de NIK-dagen online door en is dus deze opportuniteit al gedeeltelijk opgepakt (Nieuws in de Klas, 2020).
- 6) Leerkrachten geven aan dat de periode van één week te kort is om het aangeboden materiaal te verwerken; een **verlenging van de periode met één week** dringt zich op (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020b, p. 50). Toen Nieuws in de Klas nog Kranten in de Klas was, was de duurtijd van het initiatief twee weken. Leerkrachten geven aan dat twee weken beter zou zijn. Ook zou de

spreiding doorheen het jaar een mogelijkheid zijn om op een meer regelmatige basis met nieuwswijsheid bezig te zijn in de klas doorheen het schooljaar. Daarnaast zou de toegang tot digitale versies, die nu op vrijdag al wordt afgesloten, verlengd kunnen worden of zelfs het hele jaar lang beschikbaar gemaakt kunnen worden. Nu kunnen gebruikers dus enkel in de week dat ze de papieren kranten geleverd krijgen het digitale aanbod gebruiken, wat als zwakte wordt geëvalueerd.

- 7) Het probleem rond levering van papieren versies kan eventueel verholpen worden door aan leerkrachten de keuze te laten de **pakketten zelf op te gaan halen** in de krantenwinkel (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020b, p. 48). Blijft nog de vraag naar de haalbaarheid en wenselijkheid van een dergelijk plan voor de leerkrachten zelf.
- 8) Het verdient aanbeveling om de **evaluatie van Nieuws in de Klas uit te breiden** naar de ervaringen van leerlingen met Nieuws in de Klas en de impact ervan op hun nieuwswijsheid. Ook de rol die ouders zichzelf eventueel toeschrijven met betrekking tot Nieuws in de Klas kan worden onderzocht (Van Mechelen, 2020; S. Hermans, persoonlijke communicatie, 24 augustus 2020). Ook interessant zou de evaluatie van de NIK-dagen kunnen zijn: helpen zij leerkrachten daadwerkelijk met hun technische en nieuwsvaardigheden?
- 9) Media- en nieuwswijsheid verwerken in de **curricula van lerarenopleidingen en/of nascholing van leraren** zien we als een opportuniteit, aangezien dat nu nog niet het geval is en leerlingen afhankelijk zijn van de variërende nieuwswijsheid van de leerkrachten (Simons et al., 2015, p. 111).
- 10) **De evaluatie van leerkrachten** geeft ook aanleiding tot enkele verbeterpunten. In de evaluatie van het schooljaar 2019-2020 ontbrak informatie over de ingeschatte impact van Nieuws in de Klas op de kennis van leerlingen over nepnieuws en online reclame, hun interesse in nieuws en hun vaardigheid om hierrond een eigen mening te vormen¹. Deze cijfers waren wel beschikbaar in de twee voorgaande schooljaren (2017-2018 en 2018-2019). Zo gaf bijvoorbeeld in het schooljaar 2018-2019 slechts 12% van de leerkrachten aan dat hun leerlingen door Nieuws in de Klas weten hoe online reclame werkt, en 48% denkt dat Nieuws in de Klas ertoe leidt dat hun leerlingen meer nieuws gaan consumeren. Deze thema's zijn voldoende relevant om elk jaar bevraagd te worden zodat er evoluties vastgesteld kunnen worden.
- 11) **Het aantal afhakers van Nieuws in de Klas gaat omhoog** van 2,2% in 2017-2018 naar 11,6% in 2018-2019 naar 17% in 2019-2020 (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020b, p. 25). Binnen de evaluatie van Mediawijs worden geen redenen gevraagd waarom leerkrachten afhaken wat dit een belangrijke opportuniteit maakt om dit uit te zoeken. Voor het schooljaar 2019-2020 is mogelijke verklaring de omschakeling naar online onderwijs en de tijdelijke sluiting van de scholen in de eerste lockdownperiode door Covid-19, maar dit biedt geen verklaring voor het stijgende aandeel afhakers met meer dan 9% tussen schooljaar 2017-2018 en het schooljaar 2018-2019.

---

¹ Dit heeft mogelijks te maken met de Covid-19-maatregelen die de bevraging beïnvloedde. Toch is het cruciaal om doorheen de tijd belangrijke parameters jaarlijks te blijven bevragen.

3.4 Bedreigingen

- 1) **Het wegvallen van papieren exemplaren** zou voor veel leerkrachten een ‘dealbreaker’ zijn: 39% van de leerkrachten geeft aan minder geneigd te zijn om Nieuws in de Klas te gebruiken wanneer de papieren versies zouden wegvallen en 3,9% geeft aan dan zeker te zullen stoppen (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020b, p. 28).
- 2) Er is geen zicht op hoeveel **leerlingen bereikt** worden door Nieuws in de Klas. Masterproefonderzoek (Van Mechelen, 2020, p. 25) toonde aan dat slechts 21,8% van de bevroegde 197 leerlingen zich herinnerden te hebben gewerkt met Nieuws in de Klas. Wellicht is dit cijfer te laag omdat niet alle leerkrachten vermelden dat ze werken met Nieuws in de Klas en/of omdat leerlingen zich dit niet meer kunnen herinneren.
- 3) Het aantal **afhakkers van leerkrachten** die Nieuws in de Klas gebruiken neemt toe. Er is geen duidelijkheid waarom meer leerkrachten afhaken. Het is aangewezen om dit verder te onderzoeken zoals aangegeven bij de opportuniteiten (punt 11).
- 4) Het initiatief is **afhankelijk van levering van pakketten per post**, waarbij leerkrachten aangeven dat er problemen zijn (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020b, p. 27). De nieuwspakketten worden vaak te laat of onvolledig geleverd of soms enkele dagen helemaal niet geleverd, waardoor de werking van het initiatief afhankelijk wordt van de postbezorging. Hier zijn verder geen concrete cijfers over beschikbaar.
- 5) Leerlingen zijn **afhankelijk van de media- en nieuwswijsheid van hun leerkrachten**, die media- of nieuwswijsheid niet in hun opleiding aangeleerd krijgen (Simons et al., 2015, p. 111).
- 6) **Nieuws in de Klas heeft geen duidelijke pedagogische visie** om de combinatie en het gebruik van de verschillende onderdelen te optimaliseren. Momenteel liggen de gebruikscijfers van de verschillende onderdelen erg uiteen, wat wijst op een gebrek aan geïntegreerd gebruik. Dit bemoeilijkt de overschakeling naar een volledig digitaal aanbod voor Nieuws in de Klas. Leerkrachten gebruiken Nieuws in de Klas nu op een sterk uiteenlopende manier, waardoor het niet altijd gegarandeerd is dat dit een effectieve manier is om nieuwswijsheid aan te leren (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2019, p. 13).
- 7) Er is momenteel **gebrek aan inzicht over de impact** van het initiatief op de nieuwswijsheid van leerlingen. Een kleinschalig masterproefonderzoek toonde geen significante verschillen aan bij leerlingen uit het secundair onderwijs tussen 13 tot 17 jaar die wel of niet Nieuws in de Klas hadden gevolgd (Van Mechelen, 2020, p. 41) op het vlak van nieuwswijze vaardigheden en kennis. Dit is echter maar een eerste indicatie bij een beperkte doelgroep. Een structurele impact- en evaluatiemeting van Nieuws in de Klas bij leerlingen uit alle onderwijsrichtingen is daarom aangewezen.
- 8) Uit het Jaarverslag van het Kenniscentrum Mediawijsheid blijkt het **praktisch gezien onmogelijk om een programma op maat te maken**, hoewel deze suggestie elk jaar terugkomt. Hier worden verder geen redenen voor gegeven. Ook stelt Mediawijs dat het niet nodig is om het aanbod op maat te maken omdat leerlingen net met alle soorten nieuws kritisch moeten leren omgaan (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2019, p. 15).

4 AANDACHTSPUNTEN BIJ ACTUALISERING VAN HET INITIATIEF NIEUWS IN DE KLAS

Op basis van de SWOT-analyse van Nieuws in de Klas, formuleren we zeven aandachtspunten:

- 1) **Onderzoek naar de impact van Nieuws in de Klas op leerlingen is noodzakelijk.** Tot nu toe zijn enkel de leerkrachten geëvalueerd, maar worden de leerlingen niet bevraagd. Om een passend en effectief programma op te stellen, is kennis over de impact van Nieuws in de Klas op de nieuwswijsheid van de leerlingen noodzakelijk. Op basis van exploratief masterproefonderzoek (Van Mechelen, 2020) kon geen statistisch significant effect van Nieuws in de Klas worden vastgesteld. Verder en uitgebreider onderzoek is noodzakelijk om hier meer inzicht in te krijgen. Mediawijs zou eveneens de ervaringen van de leerlingen kunnen evalueren ter aanvulling op de evaluaties van de leerkrachten. Dit kan nieuwe inzichten opleveren voor verbeterpunten en gelden als meting voor de succesgraad van het initiatief. Bovendien is het aantal afhakende leerkrachten door de jaren heen sterk toegenomen (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020b, p. 25). Er is echter geen duidelijkheid over de oorzaak hiervan. Het is dus aangewezen om te onderzoeken waarom meer leerkrachten stoppen met het gebruik van Nieuws in de Klas.
- 2) **Het aanbod van Nieuws in de Klas is onvoldoende aangepast aan verschillende doelgroepen.** Het bestaat uit een ongedifferentieerd aanbod voor zowel basisonderwijs als voor de verschillende onderwijsvormen van het secundair onderwijs (Nieuws in de Klas, 2020b, p. 49). **Het aanbod afstemmen op graad en niveau is ook een vraag van de leerkrachten, maar het is volgens Mediawijs praktisch onmogelijk om af te stemmen op elk van deze doelgroepen** (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2019, p. 15). Wat wel mogelijk en wenselijk lijkt, is dat er differentiëring wordt aangebracht tussen het lager en secundair onderwijs. Dat zou eventueel kunnen bestaan uit een nieuw apart initiatief voor het lager onderwijs, aangezien het aanbod van kranten en magazines binnen het initiatief Nieuws in de Klas meer gericht is op leerlingen die al vrij ingewikkelde teksten kunnen lezen en verwerken. Er zou bijvoorbeeld kunnen gewerkt worden met een **meer kindvriendelijk nieuwsaanbod** zoals Wablief, Kidsweek of Klap. De leerkrachten geven aan dat het huidige aanbod te moeilijk is voor deze groep leerlingen, dus een apart initiatief met nieuws op maat is wenselijk.
- 3) **Het digitale aanbod wordt nog veel minder gebruikt dan het papieren aanbod.** Eén van de redenen is dat leerkrachten de digitale omgeving als een uitdaging zien. Een oplossing zou kunnen zijn om **een programma te ontwikkelen gericht op leerkrachten, waarbij hen wordt aangeleerd hoe ze op een constructieve en efficiënte manier kunnen omgaan met de digitale omgeving van Nieuws in de Klas en er zo mee vertrouwd raken.** Dat kan in de vorm van een tutorial of een informatieve video. Offline alternatieven zijn workshops of lesmomenten tijdens evenementen ingericht voor leerkrachten. Niet enkel stimulering van het gebruik van het digitaal aanbod hoeft aan bod te komen, ook ervaringen en ideeën kunnen worden uitgewisseld en er kan gewerkt worden aan de nieuwswijsheid van de leerkrachten zelf. Daarom is het belangrijk om leerkrachten bij te scholen omtrent media- en nieuwswijsheid, aangezien dit aspect nog geen speciale aandacht krijgt in hun opleiding (Simons et al., 2015, p. 111). Aangezien de nieuwswijsheid van leerlingen mede afhankelijk is van de nieuwswijsheid van hun leerkrachten, lijkt het sterk aan te raden om mediawijsheid en digitale geletterdheid expliciet te verwerken in curricula van (toekomstige)

leerkrachten tijdens hun initiële opleiding en/of bijscholing² in nauw overleg met Mediawijs en experts (zie hoofdrapport Naar een mediawijs Vlaanderen belang van samenwerking tussen Mediawijs en onderwijssector).

- 4) **Het Tabletproject is geen succes:** leerkrachten evalueren het als onhandig en onnodig (Nieuws in de Klas, 2020b, p. 44). Herevaluatie van het Tabletproject is daarom aangewezen. De ontwikkeling van een **geïntegreerde, gebruiksvriendelijke en overzichtelijke app van het digitale aanbod** kan leerkrachten stimuleren om aan de slag te gaan met het digitaal aanbod. Het vermijdt de bewerkelijke inlogprocedures die momenteel een barrière vormen. Een app zou ook kunnen helpen bij een betere integratie van het initiatief.
- 5) **Het aanbod van Nieuws in de Klas is te gefragmenteerd** (Nieuws in de Klas, 2020a, p. 12). Dit leidt tot een zeer ongelijke verdeling van het gebruik door leerkrachten, terwijl de afzonderlijke onderdelen inhoudelijk (zeer) positief beoordeeld worden. **Nieuws in de Klas heeft behoefte aan een meer overkoepelende visie.** Deze visie kan worden onderbouwd door wetenschappelijke pedagogische en communicatiewetenschappelijke kennis over nieuwswijsheid. Mediawijs zou een meer coördinerende rol kunnen opnemen om leerkrachten aan te zetten deze visie mee te nemen in hun pedagogisch project. Daarnaast kan er meer uitwisseling zijn tussen de verschillende onderdelen van het initiatief: de digitale kranten zouden automatisch aangevuld kunnen worden met het lesmateriaal, waarin het Nieuwsarchief kan gebruikt worden of verwijzen naar een Themadossier. Op deze manier worden leerkrachten gestimuleerd om gebruik te maken van het uitgebreide aanbod.
- 6) Een apart programma binnen Nieuws in de Klas of een apart initiatief dat zich **focus op kinderen op de lagere school en hun ouders is wenselijk**, zodat kinderen mediawijsheid aangeleerd krijgen en er thuis meer over media gepraat wordt. Uit het Apestaartjaren-rapport over kinderen (2020) blijkt namelijk dat media in combinatie met een leermoment vaak geen gespreksonderwerp vormen binnen Vlaamse gezinnen. Een opdracht die het kind samen met de ouders doet, zou een dubbele werking kunnen hebben en de ouders ook wat kunnen bijleren. Het Rekenhof (2020) gaf ook aan dat er mogelijkheden zijn om in de vrije tijd te werken aan mediawijsheid. Daarbij zou het ook helpen dat de toegang tot de digitale versies verlengd wordt: toegang is nu enkel mogelijk van maandag tot vrijdag, maar leerkrachten geven aan dat dit te kort is (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020b, p. 50). Bij een langere looptijd zouden leerkrachten kinderen een thuisopdracht mee kunnen geven, zodat ze hier in het weekend mee verder aan de slag kunnen. De verlenging van het initiatief is ook aan te bevelen: leerkrachten geven nu aan dat één week te weinig tijd is om de kranten goed te kunnen verwerken (Kenniscentrum Mediawijsheid, 2020b, p. 50). Een regelmatige terugkeer van het initiatief zou ook beter zijn dan slechts één week per jaar: dit zou het voor leerlingen en leerkrachten mogelijk maken om op regelmatige basis te werken aan nieuwswijsheid.
- 7) Een **platform waarop leerkrachten of leerlingen hun opdrachten/activiteiten rond Nieuws in de Klas kunnen delen** kan stimulerend werken. Zo kunnen leerkrachten materiaal van elkaar

---

² Uit het gesprek met een sleutelfiguur van een hogeschool binnen het onderzoek bleek dit tot op heden onvoldoende te zijn verwerkt in de curricula van de lerarenopleidingen. Dit is echter niet uitvoerig in de curricula onderzocht. Uit het gesprek met Lien Degraeuwe, leerkracht en MediaCoach van de secundaire school KoHi Sint-Godelievecollege Gistel kwam naar voren dat er op zich wel mogelijkheden zijn als leerkracht om zich bij te scholen op vlak van mediawijsheid en digitale geletterdheid, maar dat er in realiteit slecht maar een beperkt aantal leerkrachten zich hiervoor engageert. Zij merkte als MediaCoach op dat veel collega's over beperkte mediawijze en digitale vaardigheden beschikken, maar dat er vaak drempels zijn om hier zich over bij te scholen.

gebruiken en wordt er een interactieve component aan het initiatief toegevoegd waardoor leerkrachten van elkaar kunnen leren en elkaar kunnen inspireren.

REFERENTIES

Apestaartjaren. (2020). *De digitale leefwereld van kinderen*. Geraadpleegd via <https://www.apestaartjaren.be/>

Kenniscentrum Mediawijsheid (2020a). *Nieuws in de Klas 2.0: Enkele voorstellen*. Gent: Imec.

Kenniscentrum Mediawijsheid (2020b). *Nieuws in de Klas: Evaluatie Leerkrachten*. Gent: Imec.

Kenniscentrum Mediawijsheid. (2019, 31 maart). *Jaarverslag 2018*. Gent: Imec.

Nieuws in de Klas. (2020). Geraadpleegd via <https://www.nieuwsindeklas.be>

Rekenhof (2020, januari). *Stimuleren van mediawijsheid bij kwetsbare groepen*. Geraadpleegd via https://www.ccrek.be/docs/2020_04_Mediawijsheid.pdf

Simons, M., Daemen, K., Hiel, F., T'Sas, J., & Van Pee, J. (2015, juli). *Mediawijsheid en tekstbegrip aanbrengen: Kan (K)iK dat ook digitaal?* Antwerpen: Universiteit Antwerpen.

Van Mechelen, C. (2020). *Nieuwswijsheid en jongeren: een niet evidente combinatie? Een kwantitatief onderzoek naar het niveau van nieuwswijsheid bij Vlaamse jongeren*. [Masterproef]. Leuven: Faculteit Sociale Wetenschappen.